

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні Вченої ради

УДУ імені Михайла Драгоманова

«30» березня 2023 р.

Протокол № 4

Проректор з наукової роботи

професор Григорій ТОРБІН

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

(назва дисципліни)

Освітньо-наукової програми доктор філософії PhD

(назва освітнього рівня)

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **011 Освітні, педагогічні науки**

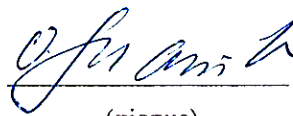
(код і назва спеціальності)

Київ 2023

Розробник програми:

Цветкова Г.Г. – доктор педагогічних наук, професор.

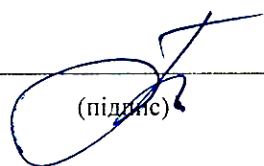
Гарант освітньо-наукової програми

Матвієнко О.В.

(підпис)

Завідуюча відділом аспірантури

Боднар К.А.

(підпис)

I. Опис навчальної дисципліни СВ 02
«Методологія педагогічного дослідження»

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Кількість кредитів ЄКТС – 3		Методи навчання: словесні – лекція, пояснення, бесіда; практичні – виконання практичних завдань,; самостійне вивчення теоретичного матеріалу, конспектування джерел та їх аналіз, розробка структурно-логічних схем, таблиць. Форми поточного контролю – усне опитування, виконання завдань, перевірка самостійної роботи. Модульний контроль – письмова модульна контрольна робота. Форма підсумкового контролю <i>Залік</i>
Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки	Загальна кількість годин - 90		
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Денна	Заочна	
	Лекції		
	20	20	
Статус дисципліни: вибіркова	Семінарські (практичні) заняття		
	20	20	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1-ий	Лабораторні заняття:		
	Індивідуальна робота:		
Семестр: II-ий (денна); II, III-ий (заочна)	-	-	
	Самостійна робота:		
Тижневе навантаження: - аудиторне – 5 год ; - самостійна робота – 10 год.	50	82	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання - українська	40/50	40/50	
Передумови навчання: основи наукових досліджень			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної становить:
для денної форми навчання - 40:50

Робоча програма дисципліни **вибіркової навчальної дисципліни «Методологія педагогічного дослідження»** складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки «Освітні, педагогічні науки» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Професійна діяльність вимагає від фахівців вмінь вирішувати принципово нові завдання, у тій чи іншій формі проводити дослідження і творчо використовувати досягнення науки та вдосконалювати свою кваліфікацію. Зміст дисципліни сприяє успішному виконанню здобувачем освітньої програми, розвитку наукового мислення, дослідницької компетентності, здатності до самостійної науково-дослідницької діяльності й реалізації теми наукового дослідження, створює умови для вироблення здобувачами нових знань, інноваційних ідей та їхньої професійної самореалізації у наукових установах та закладах вищої освіти.

Предметом вивчення дисципліни «Методологія педагогічного дослідження» є оволодіння концептуальними і методологічними знаннями у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих та міждисциплінарними знаннями з урахуванням інтердисциплінарної диференціації наук про освіту; здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної діяльності у сфері педагогічної освіти; здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу нових ідей у сфері педагогічної освіти; здатність розроблення та реалізації проектів власних досліджень з метою переосмислення та створення нового цілісного знання та впровадження їх в освітню практику вищої, неперервної педагогічної освіти; комунікативними уміння щодо спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі педагогічної освіти; здатністю ініціювати і реалізовувати інноваційні проекти, виявляючи лідерські, комунікативні, дослідницькі, педагогічні якості; високим ступенем соціальної відповідальності за результати власних досліджень, здатністю до саморозвитку і самовдосконалення упродовж життя.

Міждисциплінарні зв'язки: «Методологія педагогічного дослідження» має тісні зв'язки з методологією педагогіки, дисциплінами психологічного циклу, філософією освіти, загальною педагогікою, акмеологією, аксіологією, історією педагогіки, педагогічною майстерністю, методами математичної статистики.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методологія і методи наукових досліджень» є:

- здійснювати науковий аналіз педагогічних явищ і процесів, створювати нові знання та висувати інноваційні ідеї, що відповідають сучасним освітнім трендам, спроможність до наукового пошуку, організації й проведення наукових досліджень, практичної інтерпретації та впровадження його основних результатів;

- розв'язувати комплексні завдання і проблеми в галузі освіти та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-наукової програми:

№	Результати навчання	Компетентності
1.	ПРН 1_ Здатність до критичного мислення, розуміння широкого кола філософсько-світоглядних питань, використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналізу міждисциплінарних явищ та процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу.	ЗК 1_Світоглядна Здатність до розуміння широкого кола філософських питань, системних зв'язків між явищами і процесами; критичне мислення; використання набутого особистісно-професійного досвіду для вирішення наукових та фахових завдань; аналіз міждисциплінарних явищ та процесів;

		реалізація власного аксіологічного та наукового потенціалу; Цінувати та поважати мультикультурність; діяти на засадах соціальної відповідальності і з дотриманням свідомої громадянської позиції.
2.	ПРН 2 _Здатність до застосування методів наукового пізнання, проведення науково- дослідної діяльності, розробки та впровадження дослідницьких проєктів, здійснення наукового дослідження та інтерпретація його результатів, ефективного висвітлення, поширення знань щодо наукових досліджень.	ЗК 2_Методологічна Здатність до розуміння сучасної методології освіти; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проєктів, «start-up»; методологічно та технологічно грамотно здійснювати наукове дослідження, інтерпретувати його результати; ефективно висвітлювати, поширювати знання щодо наукових досліджень та інновацій
3	ПРН 3 _Здатність до розуміння та використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності. ПРН 7 _Здатність знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел; здійснювати комунікаційну взаємодію за допомогою соціальних мереж; використовувати прийоми створення, збереження, накопичення та інтерпретації даних з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Здатність працювати з науковою інформацією зі спеціальних літературних джерел та мережі Інтернет.	ЗК 4_Інформаційна Здатність аналізувати інформацію з різних джерел, користуватися бібліотеками (традиційними і електронними); професійно володіти основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, обробки інформації; створювати презентації та ефективно використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань; використання закордонного досвіду при реалізації завдань власного дослідження, використання інформаційних ресурсів, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз Scopus Web of Science, самостійної підготовки наукових публікацій до іноземних видань та участь у міжнародних наукових проєктах.
4.	ПРН 8 _Здатність представляти в усній і письмовій формах перед фаховою і нефаховою аудиторією результати власної дослідницької діяльності.	ФЗК 5_ Комуникативна Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, ефективної комунікації, презентації наукових доробків та ідей, володіння науковим стилем викладу матеріалу дослідження; до участі у різних видах наукового спілкування; встановлення продуктивних зв'язків з людьми щодо обміну досвідом (емоційним, соціальним, практичним

5.	<p>ПРН 9 _Здатність виявляти та формувати нові ідеї та актуальні наукові проблеми, здійснювати проектування наукової роботи, визначати проблематику, гіпотезу, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, скласти робочий план теоретичного та експериментального дослідження у сфері освітніх, педагогічних наук.</p> <p>ПРН 10 _Здатність вибудовувати алгоритм наукового дослідження у сфері освітніх, педагогічних наук, використовувати методологічні принципи наукового дослідження, організувати та проводити педагогічне спостереження і педагогічний експеримент, використовувати теоретичні та емпіричні методи наукового дослідження, визначати порядок проведення дослідження його етапи.</p>	<p>ЗК 3_Дослідницька готовність до наукового пошуку; здатність володіти методологією і методами педагогічного експерименту; сформованість особистісно значущих якостей дослідника; розв'язання педагогічних завдань шляхом розуміння фундаментальних основ педагогічної науки; визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності; впровадження нових освітніх технологій у власну дослідницьку діяльність; генерування нових ідей, створення та інтерпретація нових знань відповідно теми наукового дослідження; використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності; приймати обґрунтовані рішення; здатність до безперервного творчого саморозвитку.</p>
6.	<p>ПРН 11 _Здатність застосовувати методиматематичної статистики для обробки і аналізу отриманих експериментальних даних об'єктивної оцінки результатів дослідження.</p>	<p>ФЗК 4_Діагностична Здатність проводити моніторинг власних наукових результатів; володіти діагностичним інструментарієм оцінки результатів експериментальної роботи; будувати індивідуальну траєкторію власного розвитку та кожного суб'єкта педагогічної діяльності; оцінювати наукову та практичну цінність завдань, які вирішуються у власному педагогічному дослідженні</p>

II. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної програми відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

1. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)
-------	---------------------	---	---

		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
	Модуль 1										
1.	Тема 1.1. Академічна культура. Місце академічної доброчесності у формуванні академічної культури науковця	4	2	2		-	4	2	2		-
2.	Тема 1.2. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні.	4	2	2		10	4	4	4		10
3.	Тема 1.3. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях.	4	2	2		10	4	2	2		10
4.	Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці. Теорія та практика визначення тем дисертаційних робіт з педагогіки. Понятійна система дисертації	4	2	2		5	4	2	2		5
5.	Тема 1.5. Визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт. Суперечності в педагогічних дослідженнях	3	1	2		-	3	1	2		-
	Тема 1.6. Педагогічні умови в структурі наукового знання.	1	1	-		-	1	1			-
	Модуль 2	20	10	10		25	20	10	25		
	Тема 2.1. Методи науково-педагогічного дослідження	4	2	2		10	4	2	2		10
	Тема 2.2. Понятійно-термінологічний аналіз у педагогічних дослідженнях.	4	2	2		-	4	2	2		-
	Тема 2.3. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми.	4	2	2		-	4	2	2		-

	Тема 2.4. Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях.	4	2	2		10	4	2	2		10
	Тема 2.5. Визначення та використання критеріїв оцінки педагогічних явищ у експериментальних дослідженнях. Структура та оформлення кандидатської дисертації	4	2	2		5	4	2	2		5
	Разом за змістовним модулем 2	20	10	10		25	20	10	10		25
	Разом:	40	20	20		50	40	20	20		50

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т. ч. лекцій
	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	40	10
1. 1.1.	<p>Тема 1. 1. Академічна культура. Місце академічної доброчесності у формуванні академічної культури науковця.</p> <p>Роль академічної культури в системі вищої освіти. Поняття, мета та завдання академічної доброчесності. Основні види порушень академічної доброчесності. Відповідальність за порушення принципів та правил академічної доброчесності. Впровадження та врегулювання норм академічної доброчесності. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні.</p> <p>Академічна культура як сукупність норм і цінностей освітньої і наукової діяльності університету. Класичні академічні цінності вищої освіти сформувались разом із класичною моделлю університету індустріального суспільства (академічна свобода, єдність дослідження і викладання тощо). Традиційні академічні цінності : критичне мислення, не прикладну науку, академічну (інтелектуальну свободу), відданість інтересам правдивого знання, автономію, визнання науковим співтовариством, публікацію в авторитетних виданнях тощо. Зазначені цінності характеризують не окремі нації та регіони, не конкретні інститути, а мають універсальний характер.</p> <p>Розгляд академічної культури як етичної культури і служіння</p>	4	2

1.2.	<p>суспільству. Сучасне розуміння цінностей академічної культури у Бухарестській декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в ЄС: “Ключовими принципами доброчесного академічного співтовариства є чесність, довіра, прямота, повага, відповідальність і підзвітність”.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 8;11;16;17.</i> <i>Допоміжні: 6-8.</i> <i>Інформаційні: 8;10;11</i></p>	4	2
	<p>Тема 1.2. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні.</p> <p>Наука як система знань. Буденне і наукове знання та досвід. Історичні етапи розвитку науки. Історичний вимір розвитку науки в Україні. Організаційна структура наукових досліджень в Україні. Поняття “методологія”, “методологія педагогічного дослідження”. Рівні методології. Види науково-педагогічних досліджень</p> <p>Історичний вимір розвитку науки в Україні. Організаційна структура наукових досліджень в Україні. Основні етапи розвитку науки в Україні. Роль Києво-Могилянської академії у становленні та розвитку науки в Україні. Провідні напрями розвитку науки в Україні у XVII – XIX ст. Українська наука кінця XIX – початку XX ст. Наука України у XX ст., провідні наукові центри України. Структура наукових закладів України.</p> <p>Трактування сутності поняття "педагогічна наука". Результати порівняльного аналізу стану педагогічної науки в Україні та інших країнах. Інституційно-структурна організація освітніх досліджень, поширена в інших країнах світу. Характеристика парадигми сучасної української педагогічної науки</p> <p>Нормативно-правова база організації науково-дослідної роботи в Україні. Законодавча база розвитку наукових досліджень в Україні. Права та обов'язки наукового працівника.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 3;4;11-16.</i> <i>Допоміжні: 6-8</i> <i>Інформаційні: 8;10.</i></p>	4	2
	<p>Тема 1.3. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях. Основні принципи організації науково-педагогічного дослідження: діяльнісного підходу, особистісного підходу, цілісного вивчення педагогічного явища чи процесу, комплексного використання методів дослідження, об'єктивності, історизму та ін. Дослідницький підхід. Основні дослідницькі підходи у науково-педагогічних дослідженнях (системний, синергетичний, діяльнісний, культурологічний, особистісно орієнтований, аксіологічний, антропологічний та ін.).</p> <p>Роль особистості науковця у проведенні дослідження. Особистісний фактор у науковому дослідженні. Вимоги до науковця.</p>	4	2

	<p>Методологічна культура сучасного дослідника. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 7-10</i> <i>Допоміжні: 14,</i> <i>Інформаційні: 7;10.</i></p> <p>Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці. Теорія та практика визначення тем дисертаційних робіт з педагогіки. Понятійна система дисертації</p> <p>Основні характеристики педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт дослідження, предмет, мета, завдання, гіпотеза, наукова новизна, практичне значення. Основні етапи педагогічного дослідження.</p> <p>Вимоги до визначення тем дисертаційних робіт. Важлива вимога до визначення теми дисертаційної роботи є її відповідність заявленому рівню докторської, або кандидатської дисертації. Теми які відбивають проблеми теоретичні, теоретико-прикладні, прикладні. Понятійна виваженість дисертаційного дослідження - важлива умова розвитку наукового знання. Чітко обґрунтована понятійна система дисертації як один із чинників забезпечення ефективної реалізації мети та завдань дослідження, засіб опису його результатів, складовою його наукової новизни, показником дослідницької культури пошукувача наукового ступеня. Понятійна система дисертації: визначення структури понять, що характеризують науковий апарат дисертації; обґрунтування нових наукових понять; уточнення вже існуючих дискусійних понять; виважене використання понять для опису результатів дисертаційного дослідження.</p> <p>Вимога до побудови понятійної системи дисертації - чітке усвідомлення науковцем сутності кожного з родових та видових понять, що характеризують науковий апарат дисертації; чітке визначення об'єктивних чинників, які обумовлюють вибір понять за допомогою яких можна описати результати дослідження; урахування потенційних функцій, реалізації яких можуть сприяти ті чи інші поняття; орієнтація на цю вимогу передбачає, що науковець чітко визначає, які поняття дозволяють реалізувати ту чи іншу функцію; чіткого усвідомлення того з яких наукових позицій він аналізує та обґрунтовує те чи інше поняття; врахування міжнародних підходів до понятійного апарату, який характеризує систему освіти.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 2;3;5;9;18.</i> <i>Допоміжні: 1-5.</i> <i>Інформаційні: 7</i></p> <p>Тема 1.5. Визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт. Суперечності в педагогічних дослідженнях.</p> <p>Мета та завдання дисертаційного дослідження як результати, які планує досягти науковець. Дві групи цілей та завдань дисертаційних робіт: практично орієнтовані та теоретично орієнтовані цілі та завдання. Традиційні підходи у формулюванні цілей та завдань дослідження. Актуальною є тільки та наукова проблема, в основі якої – об'єктивні, суттєві суперечності. Суперечності мають об'єктивний характер, а їх усвідомлення та формулювання – суб'єктивний. Констатація</p>	3	2
	<p>1</p>	1	1

	<p>суперечності є передумовою визначення наукової проблеми. Основні види суперечностей: за сутністю (змістом); за рівнем об'єктивності; за типом аргументації.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 2;3;5;9;18.</i> <i>Допоміжні: 1-5.</i> <i>Інформаційні:7</i></p> <p>Тема 1.6. Педагогічні умови в структурі наукового знання. У структурі наукового педагогічного знання виокремлюють закони, закономірності, принципи, правила, факти, поняття. Усі ці складові характеризують наявний рівень розвитку науки та мають загальне значення для педагогічної науки. закони педагогіки – це об'єктивні, істотні, стійкі, повторювальні зв'язки педагогічних явищ з їх зовнішніми та внутрішніми чинниками. Закономірності, на відміну від законів, вказують на міру та характер таких зв'язків. Принципи – це фундаментальні положення, які визначають зміст, організаційні форми та методи педагогічного процесу відповідно до його цілей та закономірностей. Педагогічні правила – це положення, які описують педагогічну діяльність, спрямовану на досягнення певної мети в певних умовах. Правила базуються на загальних принципах дидактики та теорії виховання. Педагогічні умови як сукупність положень, що лежать в основі чого-небудь, як необхідна обставина, що робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь, або сприяє чомусь. обставини, які обумовлюють певний напрямок розвитку педагогічного процесу. Педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічної діяльності.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 2;3;5;9;18.</i> <i>Допоміжні: 1-5.</i> <i>Інформаційні:7</i></p>		
2.1.	<p style="text-align: center;">ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА</p> <p>Тема 2.1. Методи науково-педагогічного дослідження. Поняття про методи дослідження в педагогіці. Класифікація методів педагогічного дослідження. Принципи вибору методів науково-педагогічного дослідження. Загальнонаукові методи (аналіз та синтез, дедукція та індукція, класифікація, абстрагування, ідеалізація та ін.). Соціально-психологічні та соціологічні методи дослідження. Теоретичні методи в педагогічному дослідженні. Аналіз літератури за проблемою. Технологія контент-аналізу. Метод теоретичного моделювання. Емпіричні методи наукового педагогічного дослідження. Спостереження. Види спостереження як методу педагогічного дослідження. Позиції дослідника у спостереженні. Лонгітюдне, ретроспективне спостереження. Форми фіксації результатів</p>	20 2	2

2.2.	<p>спостереження. Методи опитування в педагогіці. Бесіда. Анкетування (види, вимоги). Інтерв'ю. Тестування як метод наукового педагогічного дослідження. Педагогічний експеримент. Типологія педагогічних експериментів</p> <p>Педагогічна прогностика. Прогностичні методи в педагогічних дослідженнях. Категоріальний апарат педагогічної прогностики. Методи педагогічної прогностики.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 4-8;18.</i> <i>Допоміжні: 1-3.</i> <i>Інформаційні:10</i></p> <p>Тема 2.2. Понятійно-термінологічний аналіз у педагогічних дослідженнях.</p> <p>Головні завдання понятійно-термінологічного аналізу – вивчення змісту публікацій, особливостей використання тих чи інших понять. Традиційний аналіз – це все різноманіття розумових операцій, спрямованих на інтерпретацію інформації, яка міститься в науковій роботі, немов би крізь призму тієї мети, з якою здійснюється аналіз. Він базується на інтуїтивному розумінні, узагальненні змісту та логічному обґрунтуванні майбутніх висновків. Понятійно-термінологічний метод - це засіб аналізу змісту, вживаності, ієрархії, системності, розвитку, взаємозв'язків наукових понять, який дозволяє оцінити стан розвитку науки, її галузі, вирішення наукової проблеми, або окрему наукову роботу. метод ґрунтується на однозначно обумовлених правилах пошуку, обліку і підрахуванні кількісних об'єктивних характеристик змісту документа, що вивчається, використанню формалізованих процедур аналізу. Його сутність полягає в отриманні аналітичної узагальненої інформації на основі аналізу первинної інформації, яку містить текст.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 3-6;17;18.</i> <i>Допоміжні: 6;8.</i> <i>Інформаційні:1.</i></p> <p>Тема 2.3. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми. Методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи дослідження.</p> <p>Найбільш типові труднощі науковців-початківців є: значна кількість робіт з проблеми та відсутність алгоритму їх аналізу; відсутність або незначна кількість праць, які прямо стосуються теми дисертації. І в першому, і другому випадках аспірант чітко не розуміє, що йому досліджувати та що йому писати у відповідному параграфі. з певними об'єктивними та суб'єктивними труднощами. Об'єктивні пов'язані з недостатньою розробкою методологічних засад моделювання педагогічних систем та складністю предмета дослідження, а суб'єктивні з недостатнім рівнем знань та вмінь науковців, необхідних для обґрунтування експериментальної педагогічної системи. Типові недоліки моделей педагогічних систем. Вимоги до моделі та моделювання.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні15-18.</i></p>	2	2
		2	2

	<p><i>Допоміжні: 1-4.</i> <i>Інформаційні:1-3;10</i></p> <p>Тема 2.4. Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях. Педагогічне вимірювання та оцінка результатів в педагогічних дослідженнях. Статистичні методи в педагогіці. Метод реєстрації. Метод рангової оцінки. Шкалування. Види шкал. Середні величини показників експериментального дослідження у педагогіці. Медіана. Мода. Дисперсія. Методи математичної статистики. t-критерій Стьюдента. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз. Способи презентації експериментального матеріалу педагогічного дослідження. Таблиця. Графік. Діаграма. Рекомендації щодо використання конкретних методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні1-4;10.</i> <i>Допоміжні: 1-5.</i> <i>Інформаційні:2;3;7;10.</i></p> <p>Тема 2.5. Визначення та використання критеріїв оцінки педагогічних явищ у експериментальних дослідженнях. Науково обґрунтоване визначення критеріїв оцінки педагогічних явищ є важливою умовою ефективності експериментальних дослідженнях та отримання нового знання. Це пов'язане з тим, що критерії є однією з ключових ланок експериментального дослідження. Наукове обґрунтування критеріїв передбачає реалізацію певних етапів дослідницької роботи. Перший такий етап – теоретична інтерпретація, логічний аналіз теми (предмета) дослідження. Наступне завдання теоретичної інтерпретації – понятійна інтерпретація, яка передбачає визначення сутності основних понять, що характеризують структуру досліджуваного явища. Операціоналізація головних понять. Ця процедура передбачає виокремлення таких характеристик, які підлягають спостереженню, реєстрації, виміру, аналізу. Другий – емпіричний етап обґрунтування критеріїв передбачає вивчення дослідником наявного процесу формування професійної спрямованості за допомогою аналізу документів. Третій етап – оптимізація критеріїв. Четвертий – етап перевірки розробленої на основі критеріїв методики вимірювання за допомогою пілотажного дослідження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні1-5;18.</i> <i>Допоміжні: 6;7.</i> <i>Інформаційні:1-3.</i></p>	2	2
		2	2

4.2. Плани семінарських занять.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Семінарське заняття 1.1. (виконується після вивчення теми 1.1. Змістовного модулю 1)

Тема. Академічна культура. Місце академічної доброчесності у формуванні академічної культури науковця.

Мета: здійснити аналіз шляхів формування академічної культури на принципах академічної доброчесності; порівняти вітчизняний та зарубіжний досвід у боротьбі з академічним шахрайством; розвиток критичного мислення.

Ключові слова: правове регулювання сфери освіти, академічна культура, академічна доброчесність, академічна відповідальність, принципи академічної доброчесності, форми проявів академічної нечесності, академічне шахрайство академічні цінності, академічний плагіат, самоплагіат, компіляція, копіювання, перефразування, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, проект SAIUP, кодекс честі.

Основні питання:

1. Роль академічної культури в системі вищої освіти.
2. Поняття, мета та завдання академічної доброчесності.
3. Основні види порушень академічної доброчесності.
4. Відповідальність за порушення принципів та правил академічної доброчесності.
5. Впровадження та врегулювання норм академічної доброчесності.
6. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 8;11;16;17.

Допоміжні 6-8.

Інформаційні: 8;10;11

Семінарське заняття 1.2 (виконується після вивчення теми 1.2 Змістовного модулю 1)

Тема. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні.

Мета: скласти цілісне уявлення про роль науки у розвитку суспільства, про основні етапи розвитку науки у світі та в Україні, про особливості класичного, некласичного та посткласичного періодів розвитку науки, розкрити специфіку методології педагогічних досліджень відповідно до феномену педагогіки та педагогічної науки, розкрити ключові поняття: методологія, методологія педагогіки, специфіку основних видів науково-педагогічного дослідження.

Ключові слова: знання, досвід, наука, функції науки, наукове знання, класична наука, некласична наука, постнекласична наука, науковець, методологія, методологія педагогіки, рівень методології, вид наукового дослідження.

Основні питання

1. Наука як система знань. Буденне і наукове знання та досвід.
2. Поняття “методологія”, “методологія педагогічного дослідження”.
3. Рівні методології у науково-педагогічних дослідженнях.
4. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні. Види науково-педагогічних досліджень.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 3;4;11-16.

Допоміжні: 6-8

Інформаційні: 8;10.

Семінарське заняття 1.3 (виконується після вивчення теми 1.3 Змістовного модулю 1)

Тема. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях

Мета: скласти цілісне уявлення про принципи організації науково-педагогічного дослідження, визначити специфіку поняття „дослідницький підхід в науково-педагогічному дослідженні”, розкрити специфіку провідних дослідницьких підходів у педагогіці, обґрунтувати роль особистості науковці у науково-педагогічній роботі.

Ключові слова: принцип організації педагогічного дослідження, дослідницький підхід, система, системний підхід, синергетика, синергетичний підхід, культурологічний підхід, особистісно орієнтований підхід, діяльнісний підхід, науковець.

Основні питання

1. Принципи організації наукового педагогічного дослідження.
2. Дослідницький підхід. Основні дослідницькі підходи у науково-педагогічних дослідженнях.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 7-10

Допоміжні: 14,

Інформаційні: 7;10.

Семінарське заняття 1.4. (виконується після вивчення теми 1.4 Змістовного модулю 1)

Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці. Теорія та практика визначення тем дисертаційних робіт з педагогіки. Понятійна система дисертації

Мета: розкрити систему методологічних характеристик науково-педагогічного дослідження, скласти цілісне уявлення про кожну з них, створити підґрунтя для розробки методологічного та методичного апарату власного кандидатського дослідження, визначити основні етапи науково-педагогічного дослідження; вимоги до визначення тем дисертаційних робіт.

Ключові слова: педагогічне дослідження, проблема дослідження, тема дослідження, актуальність дослідження, об’єкт дослідження, предмет, мета, завдання, гіпотеза дослідження, види гіпотези, верифікація, наукова новизна, практичне значення, понятійна система дисертації

Основні питання

1. Основні характеристики педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об’єкт дослідження, предмет, мета, завдання, гіпотеза, наукова новизна, практичне значення.
2. Основні етапи педагогічного дослідження.
3. Понятійна система дисертації: визначення структури понять, що характеризують науковий апарат дисертації; обґрунтування нових наукових понять; уточнення вже існуючих дискусійних понять

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 2;3;5;9;18.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 7

Семінарське заняття 1.5. (виконується після вивчення теми 1.5. Змістовного модулю 1)

Тема Визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт. Суперечності в педагогічних дослідженнях.

Мета: розкрити теоретичні засади визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт; проаналізувати структуру цілей та завдань дисертаційних робіт зі спеціальностей дошкільна та початкова освіта; схарактеризувати традиційні та інноваційні підходи до визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт; з'ясувати основні теоретичні засади виокремлення, формулювання та використання суперечностей у педагогічних дослідженнях.

Ключові слова: цілі, завдання педагогічних дисертаційних робіт; традиційні та інноваційні підходи до визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт, суперечності у педагогічних дослідженнях.

Основні питання

1. Теоретичні засади визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт.
2. Характеристика традиційні та інноваційні підходи до визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт.
3. Основні теоретичні засади виокремлення, формулювання та використання суперечностей у педагогічних дослідженнях.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 2;3;5;9;18.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 7

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ ДО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА

Семінарське заняття 2.1 (виконується після вивчення теми 2.1 Змістовного модулю 2)

Тема: Методи науково-педагогічного дослідження. Теоретичні методи дослідження

Мета: скласти систематизоване уявлення про сукупність методів науково-педагогічного дослідження, про особливості кожного методу відповідно до специфіки педагогічного дослідження, набути знання про вибір методів дослідження, адекватних цілям та завданням педагогічного дослідження.

Ключові слова: метод, методи педагогічного дослідження, аналіз, синтез, класифікація, індукція, дедукція, моделювання, види моделей, аналіз літератури, спостереження, види спостереження, лонгітюдне спостереження, анкетування, бесіда, тестування, контент-аналіз, експертиза, респонденти, експеримент, види експерименту, констатувальний експеримент, формувальний експеримент, вибірка, репрезентативність, педагогічна прогностика, метод екстраполяції,

Основні питання

1. Поняття про методи дослідження в педагогіці. Класифікація методів педагогічного дослідження. Принципи вибору методів науково-педагогічного дослідження.
2. Загальнонаукові методи (аналіз та синтез, дедукція та індукція, класифікація, абстрагування, ідеалізація та ін.). Соціально-психологічні та соціологічні методи дослідження.

3. Теоретичні методи в педагогічному дослідженні. Аналіз літератури за проблемою. Технологія контент-аналізу. Метод теоретичного моделювання.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 2;3;5;9;18.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 7

Семінарське заняття 2.2 (виконується після вивчення теми 2.2. Змістовного модулю 2)
Тема. Понятійно-термінологічний аналіз у педагогічних дослідженнях.

Мета: усвідомити головні завдання понятійно-термінологічного аналізу; порівняти класичний, традиційний метод аналізу документів та понятійно-термінологічний; навчитися отримувати аналітичну узагальнену інформацію на основі аналізу первинної інформації, яку містить текст.

Ключові слова: методи аналізу документів; понятійно-термінологічний аналіз; традиційний метод; категорії аналізу та одиниці аналізу, рубрикатор або кодифікатор, протокол, інструкції

Основні питання

1. Характеристика сучасних підходів до аналізу психолого-педагогічної літератури.
2. Понятійно-термінологічний аналіз: можливість об'єктивної оцінки тексту
3. Алгоритм аналізу понятійно-термінологічного апарату

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 3-6;17;18.

Допоміжні: 6;8.

Інформаційні: 1.

Семінарське заняття 2.3 (виконується після вивчення теми 2.3. Змістовного модулю 2)

Тема: Методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи дослідження

Мета: скласти систематизоване уявлення про особливості емпіричних методів науково-педагогічного дослідження.

Ключові слова: метод, методи педагогічного дослідження, спостереження, види спостереження, лонгітюдне спостереження, анкетування, бесіда, тестування, експертиза, респонденти, експеримент, види експерименту, констатувальний експеримент, формувальний експеримент, вибірка, репрезентативність, педагогічна прогностика.

Основні питання

1. Емпіричні методи наукового педагогічного дослідження.
2. Спостереження. Види спостереження як методу педагогічного дослідження. Позиції дослідника у спостереженні. Лонгітюдне, ретро-спективне спостереження. Форми фіксації результатів спостереження.
3. Методи опитування в педагогіці. Бесіда. Анкетування (види, вимоги). Інтерв'ю.
4. Тестування як метод наукового педагогічного дослідження.
5. Педагогічний експеримент. Типологія педагогічних експериментів.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні 15-18.

Допоміжні: 1-4.

Інформаційні: 1-3;10

Семінарське заняття 2.4 (виконується після вивчення теми 2.4. Змістовного модулю 2)

Тема. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми.

Мета: проаналізувати типові труднощі, які виникають перед аспірантами, науковцями-початківцями під час вивчення стану дослідження певної наукової проблеми; схарактеризувати наукову проблему з точки зору структури наукового знання; розглянути наукову проблему як системне утворення та з'ясування досвіду попередників.

Ключові слова: стан дослідження проблеми; наукове знання; нормативна модель вирішення наукової проблеми; типові недоліки моделей педагогічних систем.

Основні питання

1. Алгоритми використання аналізу стану дослідження проблеми.
2. Аналіз стану дослідження наукової проблеми як системного утворення.
3. Аналіз розробленої нормативної моделі вирішення наукової проблеми

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні 15-18.

Допоміжні: 1-4.

Інформаційні: 1-3;10

Семінарське заняття 2.6. (виконується після вивчення теми 2.6. Змістовного модулю 2)

Тема: Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях

Мета: скласти систематизоване уявлення про використання методів математичної статистики у педагогічних дослідженнях, про обмеження використання кількісних підходів до оцінювання результативності дослідно-експериментальної роботи в педагогіці, набути знання про конкретні статистичні методи, їх можливості для вирішення завдань педагогічного дослідження.

Ключові слова: педагогічне вимірювання, статистичні методи, кількісні та якісні методи аналізу, генеральна сукупність, вибіркова сукупність, реєстрація, ранжування, шкалування, шкала найменувань, шкала порядку, інтервальна шкала, шкала відношень, кореляція, кореляційний аналіз, коефіцієнт кореляції, дисперсія, середнє квадратичне відхилення, t-критерій Стьюдента, факторний аналіз, таблиця, графік, гістограма, діаграма.

Основні питання

1. Педагогічне вимірювання та оцінка результатів в педагогічних дослідженнях.
2. Статистичні методи в педагогіці. Метод реєстрації. Метод рангової оцінки. Шкалування. Види шкал.
3. Середні величини показників експериментального дослідження у педагогіці. Медіана. Мода. Дисперсія.
4. Методи математичної статистики. t-критерій Стьюдента. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз.
5. Способи презентації експериментального матеріалу педагогічного дослідження. Таблиця. Графік. Діаграма.
6. Рекомендації щодо використання конкретних методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні 1-4;10.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 2;3;7;10.

4.3. Організація самостійної роботи аспірантів

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1.2. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації.

Зміст завдань самостійної роботи за модулем 1.

Питання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте науку як систему знань.
2. Визначте історичні етапи розвитку науки в Україні.
3. Схарактеризуйте організаційну структуру наукових досліджень в Україні.
4. Визначте поняття “методологія”, “методологія педагогічного дослідження”.
5. Назвіть види науково-педагогічних досліджень.
6. Проаналізуйте нормативно-правову базу організації науково-дослідної роботи в Україні.
7. Схарактеризуйте права та обов'язки наукового працівника.

Створити відеоряд з презентацією представлених питань.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 3;4;11-16.

Допоміжні: 6-8

Інформаційні: 8;10.

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

Тема 1.3. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях.

Питання для самостійної роботи:

1. Визначте основні принципи організації науково-педагогічного дослідження (діяльнісного підходу, особистісного підходу, цілісного вивчення педагогічного явища чи процесу, комплексного використання методів дослідження, об'єктивності, історизму та ін.
2. Розкрийте сутність дослідницького підходу.
3. Схарактеризуйте основні дослідницькі підходи у науково-педагогічних дослідженнях (системний, синергетичний, діяльнісний, культурологічний, особистісно орієнтований, аксіологічний, антропологічний та ін.).
4. Розкрийте роль особистості науковця у проведенні дослідження.
5. Визначте вимоги до науковця.
6. Схарактеризуйте методологічну культуру сучасного дослідника.

Створити структурно-логічну схему 1-2 представлених питань.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 7-10

Допоміжні: 14,

Інформаційні: 7;10.

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці.

Питання для самостійної роботи:

1. Надайте основні характеристики педагогічного дослідження: проблема, тема, актуальність, об'єкт дослідження, предмет, мета, завдання, гіпотеза, наукова новизна, практичне значення.

2. Означте методологічні принципи проведення науково-педагогічного дослідження.
3. В чому існує взаємозв'язок методології, методів та методик науково-педагогічного дослідження.
4. Представите основні етапи педагогічного дослідження.
5. Дайте визначення критеріїв науковості науково-педагогічного дослідження.

Представити у вигляді презентації науковий апарат своєї кандидатської дисертації

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 2;3;5;9;18.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні:7

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 2.1. Методи науково-педагогічного дослідження.

Питання для самостійної роботи:

1. Визначте поняття «методи дослідження» в педагогіці.
2. Представите класифікацію методів педагогічного дослідження.
3. Розкрийте принципи вибору методів науково-педагогічного дослідження.
4. Схарактеризуйте загальнонаукові методи (аналіз та синтез, дедукція та індукція, класифікація, абстрагування, ідеалізація та ін.).
5. Проаналізуйте соціально-психологічні та соціологічні методи дослідження.
6. Схарактеризуйте теоретичні методи в педагогічному дослідженні.
7. Як здійснюється аналіз літератури за проблемою.
8. Представте технологію проведення контент-аналізу.
9. Розкрийте сутність методу теоретичного моделювання.
10. Схарактеризуйте емпіричні методи наукового педагогічного дослідження. Спостереження. Види спостереження як методу педагогічного дослідження. Позиції дослідника у спостереженні. Лонгітюдне, ретроспективне спостереження. Форми фіксації результатів спостереження. Методи опитування в педагогіці. Бесіда. Анкетування (види, вимоги). Інтерв'ю. Тестування як метод наукового педагогічного дослідження.
11. Розкрийте сутність, зміст і структуру педагогічного експерименту. Представте типологію педагогічних експериментів.
12. Яка послідовність етапів педагогічного експерименту?
13. Охарактеризуйте підготовчий етап проведення експерименту.
14. В чому сутність дослідницький етап експерименту?
15. Розкрийте сутність педагогічної прогностики.
16. Схарактеризуйте прогностичні методи в педагогічних дослідженнях. Визначте категоріальний апарат педагогічної прогностики. Проаналізуйте методи педагогічної прогностики.

Представити у вигляді презентації схему методів наукового кандидатської дисертації

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 2;3;5;9;18.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні:7

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

Тема 2.4. Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях.

Питання для самостійної роботи:

1. В чому сутність педагогічного вимірювання та оцінки результатів в педагогічних дослідженнях.
2. Охарактеризуйте статистичні методи в педагогіці. Метод реєстрації. Метод рангової оцінки. Шкалування. Види шкал. Середні величини показників експериментального дослідження у педагогіці. Медіана. Мода. Дисперсія.
3. Проаналізуйте методи математичної статистики. t-критерій Стьюдента. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз.
4. Визначте способи презентації експериментального матеріалу педагогічного дослідження. Таблиця. Графік. Діаграма.
5. Надайте рекомендації щодо використання конкретних методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях.
6. Чи обов'язково застосовувати математичний апарат для обробки даних дослідження?
7. В чому сутність обробки даних дослідження?
8. Яким чином формулюються висновки проведеного експерименту.
9. В чому полягає робота дослідника по впровадженню результатів експерименту?

Створити рекомендації (письмово) щодо використання конкретних методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні 1-4; 10.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 2; 3; 7; 10.

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

Тема 2.5. Структура та оформлення кандидатської дисертації.

Питання для самостійної роботи:

1. Охарактеризуйте **кандидатську дисертацію** як кваліфікаційну роботу.
2. Визначте загальні вимоги до структури **кандидатської дисертації**.
3. Представте основні вимоги до оформлення тексту **кандидатської дисертації**. Обсяг роботи. Оформлення таблиць, ілюстрацій. Цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел.
4. Визначте порядок подання **кандидатських дисертацій** до захисту.
5. Розкрийте особливості публічного захисту наукової роботи.
6. Розкрийте специфіку стилістики наукового тексту.
7. Розкрийте етику науковця.

Підготувати та презентувати виступ за результатами свого кандидатського дослідження

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні 1-4; 10.

Допоміжні: 1-5.

Інформаційні: 2; 3; 7; 10.

Форма звітності – семінарське, практичне заняття.

Індивідуальні завдання

1. Есе-роздум на тему „Як подолати плагіат у наукових роботах?“
2. Підготовка рефератів за тематикою курсу.
3. Підготовка анотацій на наукові джерела науково-педагогічної тематики.

4. Визначити методологічні характеристики відповідно до власної теми кандидатського дослідження.
5. Відповідно до теми кандидатського дослідження визначити та обґрунтувати перелік методів математичної статистики, що можуть бути використані для здійснення експериментальної частини дослідження.
6. Розробка анкети згідно теми кандидатського дослідження.

V. Контроль якості знань аспірантів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Форми поточного контролю: лекція (традиційна, проблемна, лекція-диспут) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, практичні та лабораторні заняття.

У процесі оцінювання поточних навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, колоквіуми.

➤ *Методи письмового контролю:* тести.

➤ *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Форми підсумкового контролю: Залік (диференціальний)

У процесі оцінювання підсумкових навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного проходження практики	не зараховано з можливістю повторного проходження практики
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним проходженням практики	не зараховано з обов'язковим повторним проходженням практики

VI.

Навчально-методична карта дисципліни «Методологія і методи наукових досліджень»

Всього 90 год., лекції – 20 год., семінарські – 20 год., самостійна робота – 50 год., форма контролю – залік.

Модулі	Модуль I						Модуль II				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теорет. розділи	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ						ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА				
Теми лекцій	<p>Тема 1.1. Академічна культура. Місце академічної доброчесності у формуванні академічної культури науковця</p> <p>Тема 1.2. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні.</p> <p>Тема 1.3. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях.</p> <p>Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці. Теорія та практика визначення тем дисертаційних робіт з педагогіки. Понятійна система дисертації</p> <p>Тема 1.5. Визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт. Суперечності в педагогічних дослідженнях.</p> <p>Тема 1.6. Педагогічні умови в структурі наукового знання.</p>						<p>Тема 2.1. Методи науково-педагогічного дослідження</p> <p>Тема 2.2. Понятійно-термінологічний аналіз у педагогічних дослідженнях.</p> <p>Тема 2.3. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми. Методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи дослідження.</p> <p>Тема 2.4. Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях.</p> <p>Тема 2.5. Визначення та використання критеріїв оцінки педагогічних явищ у експериментальних дослідженнях.</p>				

Види контролю	Самостійна робота	Теми семінарських занять
Модульна контрольна робота №1. 10 б	<p>1. Створити відеоряд з презентацією представлених питань до самостійної роботи (тема 1.1.)</p> <p>2. Намалюйте структурно-логічну схему з 1-2 представлених питань до самостійної роботи (тема 1.2.)</p> <p>3. Знайтеся з монографією Хрикова С.М та підготуйте рецензію на неї. Обсяг 3-4 сторінки.</p> <p>4. Представити у вигляді презентації науковий апарат свого кандидатського дослідження. 20 б</p>	Тема 1.1. Академічна культура. Місце академічної доброчесності у формуванні академічної культури науковця 2 б
		Тема 1.2. Наука як система знань. Методологія педагогічної науки: предмет, завдання, сфери реалізації. Стан та напрями розвитку педагогічної науки в Україні..5 б
		Тема 1.3. Принципи організації наукового дослідження. Дослідницькі підходи в науково-педагогічних дослідженнях. 5 б
		Тема 1.4. Методологічні характеристики наукового дослідження в педагогіці. Теорія та практика визначення тем дисертаційних робіт з педагогіки. 5 б
		Тема 1.5. Визначення цілей та завдань педагогічних дисертаційних робіт. Суперечності в педагогічних дослідженнях.3 б.
Модульна контрольна робота №2 10 б.	<p>1. Створити рекомендації (письмово) щодо використання конкретних методів математичної статистики в педагогічних дослідженнях.</p> <p>2. Підготувати та презентувати виступ за результатами свого кандидатського дослідження.</p> <p>3. Представити у вигляді презентації схему методів свого кандидатського дослідження.</p> <p>4. Який раціональний смисл ви можете реконструювати з наступного висловлювання В. Никифорова „Для того, щоб розуміти, що не розумієш, вже щось слід розуміти. Якщо нічого не розумієш, то не розумієш і того, що не розумієш” (????????). Яке значення має зазначена позиція для успішності науково-педагогічного дослідження? 20 б</p>	Тема 2.1. Методи науково-
		Тема 2.2. Понятійно-термінологічний аналіз у педагогічних дослідженнях. 5 б
		Тема 2.3. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми. Методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи дослідження..5 б
		Тема 2.4. Методологія вивчення стану дослідження певної педагогічної проблеми.2 б
		Тема 2.6.Методи обробки експериментальних даних в науково-педагогічних дослідженнях3 б

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу Основна

1. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям / С.У.Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ „Вінниця”, 2008. 278 с.
2. Зацерковний В. І. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / В. І. Зацерковний, І. В. Тішаєв, В. К. Демидов. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
3. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. – 3-е вид., перероб і доп. – К.:ВД “Професіонал”, 2005. 240 с.
4. Методологія наукової діяльності : навчальний посібник : Вид. 2-ге, допов. / Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська та ін. ; за ред. проф. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : Вид-во АМСКП, 2010. 484 с.
5. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт.кол.: Є.М.Хриков, О.В.Адаменко, В.С.Курило та ін. ; за аг. ред.. В.С.Курила, Є.М.Хрикова ; Держ. закл., «Луган. Нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 248 с.
6. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: Навч. посібник. К.:НУХТ, 2022. 385 с.
7. Семеног О.М. Академічна культура – фундаментальний складник підготовки доктора філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта» //Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. № 5 (59) / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С.Макаренка/ А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. С.192—203.
8. Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне: Овід, 2012. 352 с.
9. Сухомлинська О.В Історико-педагогічний процес : нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинська. – К. : АПН, 2003. – 68 с.
10. Онопрієнко В.І. Історія української науки ХІХ-ХХ століть. К.: Либідь, 1998. – 04 с.
11. Хміль Н. А. Українські Інтернет-ресурси: освіта та педагогічна наука. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2008. –42 с.
12. Хоружий Г. Ф .Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга –Богдан, 2012. 320 с.
- 13.Хриков Є.М. Методологія педагогічного дослідження. Х.: ФОП Панов А. М., 2017. 237 с.

Допоміжна

1. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
2. Грабченко А.І., Федорович В.О., Гаращенко Я.М. Методи наукових досліджень: Навч. посібник. Х.: НТУ "ХП", 2009. 142 с
3. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібн. К.: Міленіум, 2005. 186 с.
4. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. Посібн.К.: Кондор, 2003. –192 с.
5. Методичні рекомендації для організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукового дослідження» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх

напрямів підготовки) /Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. О. К. Садовніков. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 43 с.

6. Dharmapalan B. Scientific Research Methodology / B. Dharmapalan. Alpha Science, 2012. 250 p.
7. Khine M.S. Advances in Nature of Science Research: Concepts and
8. Methodologies/ M.S. Khine. – Springer, 2012. – 268 p.

Інформаційні ресурси

1. Предмет методології науки
доступу: https://stud.com.ua/29019/filosofiya/predmet_metodologiyi_nauki.
2. Класифікація похибок https://studopedia.com.ua/1_125329_klasifikatsiya-pohibok.html.
3. Елементи теорії похибок [Електронний ресурс].
<https://studfile.net/preview/5082605/page:2/>.
4. Elsevier [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.elsevier.com>.
5. Science Direct [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sciencedirect.com/>.
6. ORCID [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.orcid.org>.
7. Scopus for authors [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.scopus.com/home.uri?zone=header&origin=>.
8. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rada.gov.ua/>.
9. Фінансування наукових досліджень в Україні та світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analytika/finansuvannya-naukovyh-doslidzhenv-ukrayini-ta-sviti>.
10. Наука в університетах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/nauka-v-universitetah>.
11. Академічна мобільність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/osvita-za-kordonom/akademichnamobilnist>
12. Гранти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zrda.org/grants/>.